

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	7Cdo/123/2018
Identifikačné číslo spisu:	8812205184
Dátum vydania rozhodnutia:	29.05.2019
Meno a priezvisko:	JUDr. Elena Siebenstichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2019:8812205184.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu H. X. I., bývajúceho v O. Č.. XX, zastúpeného JUDr. Júliusom Bučekom, advokátom so sídlom v Humennom, Štefánikova 18, proti žalovanej Obci Benkovce, Benkovce č. 22, IČO: 00 332 267, zastúpenej AK - JUDr. Stanislav Kaščák, s.r.o., so sídlom vo Vranove nad Topľou, Ulica 1. mája č. 1246, IČO: 47 245 034, o zaplatenie 4.071,11 € s prísl., vedenej na Okresnom súde Vranov nad Topľou pod sp. zn. 5 C 457/2012, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 19. júna 2017 sp. zn. 23 CoPr 2/2017, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Prešove z 19. júna 2017 sp. zn. 23 Co Pr 2/2017 a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Vranov nad Topľou (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo 6. septembra 2016 č.k. 5 C 457/2012-196 zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi 4.071,11 € s úrokom z omeškania vo výške 8 % ročne z jednotlivých súm špecifikovaných vo výroku rozhodnutia za obdobie od 1. februára 2011 do zaplatenia, v lehote do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. Žalobcovi priznal náhradu trov konania. Rozsudok odôvodnil tým, že žalobca, ktorý vykonával funkciu starostu obce Benkovce do 27. decembra 2010, sa podanou žalobou domáhal zaplatenia sumy 4.071,11 € s úrokom z omeškania z titulu nevyplatenia odstupného. Nárok na zaplatenie odstupného, ktorý je nárokom plynúcim z platového pomeru starostu obce podľa zákona 253/1994 Z.z. považoval za opodstatnený. Obranu žalovanej, ktorá tvrdila, že voči žalobcovi ešte pred začatím konania bola jednostranne započítaná jej pohľadávka na náhradu škody, súd vyhodnotil ako neúspešnú, keď žalovaná túto obranu nepreukázala. Tvrdenie žalovanej, že v minulosti (pred začatím konania) jednostranne započítala svoju pohľadávku voči pohľadávke žalobcovi podľa § 580 Občianskeho zákonníka podľa názoru súdu nemá rovnaké účinky ako vzájomná žaloba, ktorou je podľa § 147 ods. 2 CSP i prejav žalovaného, ktorým proti žalobcovi uplatňuje svoju pohľadávku na započítanie. V konaní takýto započítací prejav žalovanej však prednesený nebol. Pokiaľ žalovaná v liste zo 17. augusta 2012 vysvetľovala zúčtovanie, tak toto vysvetlenie súd nepovažoval za započítací prejav, nakoľko k takémuto prejavu by muselo dôjsť ešte v roku 2011, kedy

vo finančnom výkaze už bol zaevidovaný zánik záväzku obce voči žalobcovi. Z uvedených dôvodov súd žalobe vyhovel a priznal žalobcovi aj úrok z omeškania z priznanej istiny v súlade s § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Výrok o trovách konania odôvodnil úspechom žalobcu v celom rozsahu.

2. Proti tomuto rozsudku v zákonom stanovenej lehote podala odvolanie žalovaná, ktorá tvrdila, že započítanie pohľadávky voči pohľadávke žalobcu vykonala písomne ešte pred začatím konania a toto kontinuálne tvrdila počas celého konania. Navrhla preto rozsudok súdu prvej inštancie zmeniť a žalobu zamietnuť.

3. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 19. júna 2017 sp. zn. 23 CoPr 2/2017 zmenil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalobu zamietol. Žalobcovi uložil povinnosť nahradiť žalovanému trovy konania v rozsahu 100 %. Zmenu rozhodnutia prvoinstančného súdu odôvodnil tým, že z vykonaného dokazovania aj z vyjadrení strán vyplýva, že pohľadávka žalobcu na zaplatenie odstupného existuje, žalovaná ju nepopiera, bráni sa iba tvrdením, že započítala proti žalobcovej pohľadávke svoju pohľadávku.. Predmetom dokazovania a právneho posúdenia súdu prvej inštancie teda malo byť aj posúdenie toho, či žalovaná má voči žalobcovi tvrdenú pohľadávku a v akej výške. Žalovaná tvrdila, že má voči žalobcovi pohľadávku na náhradu škody vo výške 4.071,11 € vzniknutú nezúčtovaním výberov z bankomatov platobnou kartou z účtu obce. Z vykonaného dokazovania vyplýva, že žalobca vybral finančné prostriedky v tejto sume z účtu obce, zo správy audítora a vyjadrenia žalovanej vyplýva, že tieto výbery žalobca nezúčtoval. Z listu audítora, ktorý je založený v spise vyplýva, že obec vykazuje pohľadávku voči zamestnancom v sume 4.655,- €, v ktorej je zahrnutá aj pohľadávka voči bývalému starostovi obce za výber hotovosti v sume 500,- € v posledných dňoch roku 2010. Podľa vyjadrenia zamestnancov obce vykázaná pohľadávka voči zamestnancom je vedená voči bývalému starostovi obce z titulu nezúčtovaných výberov z bankového účtu obce. Podľa názoru odvolacieho súdu v konaní neboli navrhnuté a vykonané dôkazy o tom, ako tieto finančné prostriedky boli zúčtované (pričom dôkaznú povinnosť v tomto smere mal žalobca), a teda je nesprávny záver súdu prvej inštancie, že pohľadávka žalovanej na náhradu škody voči žalobcovi nebola preukázaná. Preukázané výbery z bankomatu svedčia o tom, že žalobca finančné prostriedky vybral, bolo preto jeho dôkaznou povinnosťou preukázať, ako tieto výbery zúčtoval. Keďže žalobca nepreukázal zúčtovanie finančných prostriedkov, dospel odvolací súd k záveru, že žalovaná má tvrdenú pohľadávku proti žalobcovi. Žalovaná túto pohľadávku započítala listom zo dňa 17. augusta 2012 proti pohľadávke žalobcu, zvyšnú časť pohľadávky žalobcovi zaplatila, čím došlo k zániku pohľadávky žalobcu započítaním. Započítanie je hmotnoprávnym úkonom ku ktorému môže dôjsť aj mimo súdneho konania a jeho následkom je zánik pohľadávky. Keďže v konaní bol preukázaný zánik pohľadávky žalobcu, odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie zmenil postupom podľa § 388 CSP a žalobu zamietol. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil podľa § 396 ods. 2 CSP, § 262 ods. 1 CSP a § 255 ods. 1 CSP.

4. Proti tomuto rozsudku podal žalobca dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodnil ust. § 420 písm. f/ CSP z dôvodu, že súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. V súvislosti s týmto dovolacím dôvodom poukázal na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. marca 2012 sp. zn. 2 Cdo 226/2011, podľa záverov ktorého, ak odvolací súd svoje rozhodnutia založil na iných právnych záveroch, než súd prvého stupňa, v skutočnosti odňal žalovaným právo namietat správnosť jeho právneho názoru na inštančne vyššom súde. Odvolací súd, ktorý zmenil rozsudok súdu prvej inštancie, vychádzal pri svojom rozhodnutí zo zistenia, že v konaní bol preukázaný zánik pohľadávky žalobcu, a to započítaním zo strany žalovanej listom zo 17. augusta 2012. Ak v danom prípade odvolací súd založil svoje rozhodnutia na iných právnych záveroch, než súd prvej inštancie, došlo tým k porušeniu práva žalobcu namietat správnosť právneho názoru na odvolacom súde, nakoľko odvolací súd rozhodol bez nariadenia pojednávania. Odvolací súd vo svojom rozhodnutí uvádza, že v konaní neboli navrhnuté a vykonané dôkazy o tom, ako žalobca vo funkcii starostu obce zúčtoval finančné prostriedky, ktoré vybral z bankomatov platobnou kartou z účtu obce, a preto je nesprávny právny záver súdu prvej inštancie, že pohľadávka žalovanej na náhradu škody voči žalobcovi bola preukázaná. Zároveň poukázal na rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 1. marca 2017 sp. zn. 15 Co

191/2015, v zmysle záverov ktorého pohľadávky z pracovno-právnych vzťahov predstavujú také pohľadávky, ktoré nemožno započítať a ani proti nim nie je možné namietat' započítanie jednostranným právnym úkonom. Zákonník práce nepozná inštitút započítania tak, ako je upravený v inom právnom predpise (napr. § 580 Občianskeho zákonníka), z ktorého potom vyplýva záver, že zamestnávateľ svoje pohľadávky voči zamestnancovi musí uplatniť samostatnou žalobou a nie započítacou námietkou v prípade, že k jej zániku nedôjde iným spôsobom. Podľa jeho názoru vzájomné pohľadávky žalobcu a žalovaného neboli spôsobilé na započítanie, nakoľko nárok žalobcu na odstúpné vyplýva z jeho procesnoprávneho vzťahu, a teda nemohlo dôjsť k zániku pohľadávky žalobcu tak, ako uvádza odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia. Uvedené závery odvolacieho súdu sú nesprávne aj vzhľadom na dokazovanie zistený skutkový stav v konaní na súde prvej inštancie, kde boli vypočutí dôležití svedkovia ako kontrolórka obce, zástupkyňa starostu, poslanci obecného zastupiteľstva, ekonómka obce, audítor. Odvolací súd na neverejnom pojednávaní rozhodol ale úplne opačne bez toho, aby vzal do úvahy dokazovanie súdu prvej inštancie; vzal do úvahy jednostranný zápočet žalovanej voči žalobcovi a vôbec sa nezaoberal otázkou reálnosti jeho pohľadávky, hoci z vykonaného dokazovania vyplývajú nezrovnalosti o dôvodnosti tejto pohľadávky. Rozsudok odvolacieho súdu trpí vadou, a to odňatím práva žalobcovi namietat' správnosť jeho právneho názoru na inštančne vyššom súde. Z uvedených dôvodov žiadal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, alternatívne napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmeniť tak, že potvrdí rozsudok súdu prvej inštancie a žalobcovi prizná náhradu trov konania v rozsahu 100 % a aj náhradu trov dovolacieho konania.

5. Žalovaná sa k dovolaniu nevyjadrila.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 427 ods. 1 CSP), na to oprávnenou osobou (§ 424 CSP), zastúpenou v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, pričom dospel k záveru, že dovolanie dovolateľa je prípustné a vzhľadom na uplatnený dovolací dôvod (§ 420 písm. f/ CSP) aj dôvodné.

7. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a 421 CSP (poznámka dovolacieho súdu: pokiaľ sa v ďalšom texte odkazuje v zátvorke na „Cdo“, ide o odkaz na rozhodnutie najvyššieho súdu príslušnej spisovej značky).

8. Žalobca napadol rozsudok odvolacieho súdu dovolaním, prípustnosť ktorého vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, v zmysle ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

10. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP treba rozumieť taký vadný postup súdu, ktorý sa prejavuje v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, vymykajúcich sa nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktorý tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Pri posudzovaní znemožnenia uskutočňovať strane jej patriace procesné práva, je nevyhnutné skúmať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia

procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietať alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

11. Žalobca prípustnosť podaného dovolania a svoju argumentáciu o existencii vady v zmysle § 420 písm. f/ CSP založil na tvrdení, že odvolací súd svoje rozhodnutie založil na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, ku ktorým sa nemal možnosť vyjadriť, keďže odvolací súd rozhodol bez nariadenia pojednávania a mal za to, že postup odvolacieho súdu mal za následok vydanie tzv. prekvapivého rozhodnutia.

12. Vychádzajúc z obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) a podstaty dovolacej argumentácie je zrejmé, že žalobca vytýka odvolaciemu súdu nepredvídateľnosť jeho rozhodnutia a riešenie otázok predtým neriešených súdom prvej inštancie. Vzhľadom na to treba poukázať na § 382 CSP, v zmysle ktorého vtedy, keď má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. Účelom tohto ustanovenia je predísť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí. Princíp predvídateľnosti súdneho rozhodnutia je súčasťou princípu právnej istoty. Predvídateľné je rozhodnutie, ktorému predchádza predvídateľný postup súdu. O nepredvídateľné a prekvapivé rozhodnutie ide tiež vtedy, keď odvolací súd („nečakane“) založí svoje rozhodnutie na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, pričom strana (účastník konania) proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu, nemá možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie nejavili ako významné. Princíp tzv. „predbežného právneho posúdenia vecí“ vychádzajúci z § 382 CSP (tiež por. § 171 ods. 1 CSP) teda súvisí so zameraním sa na dokazovanie sporných skutočností, aby strany sporu dostali príležitosť predstaviť vlastné argumenty týkajúce sa právneho posúdenia veci. Tým by sa mohol predbežný právny názor všeobecného súdu potvrdiť alebo vyvrátiť (III. ÚS 446/2010).

13. V zmysle § 382 CSP právnym predpisom, ktorý pri doterajšom rozhodovaní nebol použitý, je právny predpis, o ktorého výklad a použitie nežiadal v priebehu sporu žiadny z účastníkov sporu. Ustanovenie právneho predpisu je pre vec rozhodujúce vtedy, keď odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej.

14. Súd prvej inštancie vyhovel žalobe žalobcu voči žalovanej na zaplatenie odstupného, ktorý nárok žalobcovi ako bývalému starostovi obce Benkovce do 27. decembra 2010 vyplýval z platového pomeru starostu obce podľa zákona č. 234/94 Z.z. a ktoré mu vyplatené nebolo. Obranu žalovanej v konaní, že došlo ešte pred začatím konania k jednostrannému započítaniu jej nároku na náhradu škody, považoval za nepreukázanú, preto ju vyhodnotil ako neúspešnú.

15. Odvolací súd, ktorý zmenil rozsudok súdu prvej inštancie a žalobu zamietol, na rozdiel od súdu prvej inštancie dospel k záveru, že žalovaná voči pohľadávke žalobcu na vyplatenie odstupného započítala svoju pohľadávku na náhradu škody listom zo 17. decembra 2012, zvyšnú časť pohľadávky žalobcovi zaplatila; podľa názoru odvolacieho súdu k zániku pohľadávky žalobcu došlo započítaním, ktoré ani žalobca nenamietal.

16. Keďže rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádzalo z názoru, že nárok žalobcu na vyplatenie odstupného je opodstatnený a nesporný, bolo legitímnym očakávaním, že ak sa v odvolacom konaní bude posudzovať započítanie pohľadávky žalovanej na náhradu škody voči žalobcovi, odvolací súd vytvorí žalobcovi procesnú možnosť sa brániť, predpokladom ktorej bude, že odvolací súd splní svoju procesnú povinnosť vyplývajúcu z § 382 CSP. Z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie odvolací súd založil svoje rozhodnutie „nečakane“ a nepredvídateľne na iných („nových“) dôvodoch, než súd prvej inštancie, pričom žalobca v danej procesnej situácii nemal možnosť namietať správnosť „nového“ právneho názoru zaujatého až v odvolacom konaní. Zo spisu totiž nevyplýva, že by odvolací súd postupoval podľa § 382 CSP, a že by si splnil svoju povinnosť vyplývajúcu z tohto ustanovenia, čím porušil práva žalobcu na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP).

17. Pokiaľ odvolací súd nevyzval účastníka konania v zmysle § 382 CSP, aby sa vyjadril k možnému použitiu ustanovenia právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité, a je podľa názoru odvolacieho súdu pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, odňal účastníkovi konania možnosť pred súdom konať v zmysle § 420 písm. f/ CSP (pozn. tento záver bol prijatý občianskoprávnym kolégiom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 16. mája 2011, pozri R 33/2011).

18. Na základe zhora uvedeného možno uzavrieť, že v kontexte celého súdneho konania ide o tak závažné pochybenie odvolacieho súdu, ktoré znemožnilo žalobcovi uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa do 30. júna 2016 ustálila na tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade zmätočnosti uvedenej v § 237 ods. 1 O.s.p. (teraz § 420 písm. f/ CSP), dovolaním napadnuté rozhodnutie treba zrušiť; najvyšší súd v týchto prípadoch zrušoval napadnuté rozhodnutia bez toho, aby sa zaoberal správnosťou v nich zaujatých právnych záverov (por. napr. rozhodnutia sp. zn. 1 Cdo 44/2015, 2 Cdo 111/2014, 3 Cdo 4/2012, 4 Cdo 263/2013, 5 Cdo 241/2013, 6 Cdo 591/2015, 7 Cdo 212/2014, 8 Cdo 137/2015). Vzhľadom na to sa dovolací súd ani v preskúmvanej veci nezaoberal ďalšou dovolacou argumentáciou žalobcu.

19. Dovolanie žalobcu je v z dôvodov vyššie uvedených prípustné a zároveň aj dôvodné. Najvyšší súd preto napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 v spojení s § 450 CSP).

20. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

21. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.